

behof af litterär väckelse; så behöfves denna också synnerligast av de folk, hvilka äro från deltagande i de verldshistoriska tilldragelserna uteslutna.

J. V. S.

22 MEDELHAFVETS FYSISKA GEOGRAFI.

Litteraturblad n:o 7 och 8, juli och augusti 1855

10

I.

Vi tro väl icke, att våra läsare önska sig framför annat kännedom om Medelhafvets fysiska geografi. Men den författare, af hvilken vi låna afhandlingen har ett så snillrikt framställningssätt, och hans uppsats är i följd deraf så rik på vetande i fysisk geografi öfverhufvud, att hvarje läsare, den lärde som den olärde, borde vid läsningen af densamma finna sig både road och uppbygd.

Författaren, om hvilken vi tala, är samma *M. Babinet*, hvars utmärkta i N:o 5 af denna årgång öfversatta uppsats »om jordens vattning,» vi hoppas läsaren med synnerligt nöje genomgått. Här ifrågavarande artikel af samma författare läses i första December-Häftet af *Revue des deux Mondes* 1854. Anledning till densamma har Babinet tagit af ett samma år utkommet arbete:

20

The Mediterranean, a Memoir physical historical and nautical by near-admiral William Henry Smyth. London.

Babinet påminner först om den stora betydelse, Medelhafvet och dess kringliggande länder haft för mensklige kulturen. Ända till upptäckten af Amerika och vägen till Ostindien kring Goda Hoppsudden utgjorde i sjelfva verket detta haf det egentliga verldshafvet, och länderna kring detsamma nära nog hela jorden. Ända till denna tid aflägsnar sig också historien föga från Medelhafvets stränder, och dess flesta blad äro egnade åt Egyptiernas, Feniciernas, Judarnes, Grekernas, Karthaginiensernas, Romarens, Arabernas, det nya Roms, Genuas och Venedigs, Spaniens och Frankrikes öden och bedrifter. Mensklighetens kulturhistoria är i sjelfva verket fästad vid dessa namn ännu femtonhundra år af vår tideräkning, så att äfven Englands och Tysklands inflytande på dess gång ända dittills var jemförelsevis ringa; och det är först på de tre senast förflutna århundradena, dessa länder och norra Europa för densamma fått en högre betydelse. Hvarje punkt på Medelhafvets stränder förete derföre något historiskt namn, vid hvilket minnet af skickelser, betydelsefulla för mensklige kulturen, är fästadt. Ännu i denna dag har intet annat haf trängt Medelhafvet från denna dess främsta plats i historien. Först när, säger Babinet, engång Amerika räknar 250 millioner invånare, uppbärande en ny civilisation, grundad på den Europeiska, skall Atlantiska hafvet såsom förbindande gamla och nya verlden intaga Medelhafvets plats.

30

40

För det andra öfvergår Babinet till en kort öfversigt af innehållet i *W. H. Smyth's* skrift. Af hans framställning synes, att skriften både i vetenskapligt och i praktiskt hänseende är af stort värde, hvarföre vi på densamma fästa praktiska sjömans uppmärksamhet, så mycket hellre som vi sällan torde komma i tillfälle att rekomendera någon särskildt för dem bildande läsning. Vi tillägga blott, att skriftens författare, förut berömligen känd såsom *captain Smyth*, en längre tid varit på Medelhafvet sysselsatt med bestämmandet af särskilda punkters geografiska läge, och att en afdelning af hans arbete helt och hållet sysselsätter sig

50

med rent nautiska saker: orters geografiska läge, hamnar, inlopp, ankarplatser, klippor, grund, vindar och vindkast, strändernas djuplek, kusternas höjd och utseende, m. m.

Sist följer nu i Babinets artikel en populär skildring af Medelhafvet, af hvilken vi här införa, hvad utrymmet medgifver.

10 Denna anmärkning i en så hyperbolisk form borde minst komma från en Fransman, hvars fädernesland och jemte det hela Europa i Ett halft sekel varit ur sina hakar för *Ideernas* skuld. Och med ideerna hafva de filosofiska skolorna dock något att göra. Hvad verkan den nämnda marknaden under samma tid haft på Frankrike lär icke vara lika lätt uträknadt.

Enligt Förf:s teori att luften, först då berg möta och den stiger uppåt samt utvidgar sig, afkyles och afsätter sin fuktighet.

Det är nemligen en gammal uppgift, att i Gibraltars sund strömmen på ytan går åt öster, men djupare ned åt vester.

20 Här afses naturligtvis endast norra hemisferen. Öfverhufvud rör sig en punkt på och uti jorden långsamare kring jordaxeln, ju närmare polerna den är belägen, emedan den på dygnet har en kortare väg att tillryggalägga än de punkter, som ligga närmare eqvatorn och längre från axeln. Luft- och vatten-strömmar, som gå från polerna mot eqvatorn, antaga här en rörelse åt vester, emedan deras allmänna ostliga rörelse är mindre, än de vattenmassors och luftlager, hvilka följa jordytans vid eqvatorn hastigare rörelse åt öster.

30 Har afseende på Magellanska Sundet, hvilket upptäckaren utan mötande svårigheter genomseglade från vester, för att komma till Spanska öarne i Söderhafvet. Numera kringgås hellre Kap Horn isynnerhet af dem, som komma från öster.

Det ogästvänliga hafvet. Grekerna kallade eljest Svarta hafvet i dess helhet – *euxeinos*, det gästvänliga.

40 **23 BEMÖTANDE TILL ARTIKLARNA MED SIGNATUREN –I–I I ÅBO UNDERRÄTTELSE N:O 33 OCH –n I HELSINGFORS TIDNINGAR N:O 50–51. Litteraturblad n:o 7, juli 1855**

Båda dessa artiklar vända sig mot uppsatsen i N:o 3 af detta blad med anledning af Hr Stenbäcks skrift »Om pædagogien.»

50 Beklagligen håller sig ingendera artikeln till ämnet för vår uppsats, den religiösa undervisningen i skolorna. Båda insändarna hafva känt sig kallade att uppträda som kristendomens försvarare. Dock har den i Å. Underrättelser ännu välviljan att göra undertecknad till katolik, medan den i H:fors Tidningar utpekar mig till vederbörlig näpst såsom kristendomsförnekare.

Vi böra dock göra insändaren i Åbo Underrättelser den rättvisa, att hans uppträdande är mildt, vänligt och välment, vittnande om sannt intresse för sak; hvarföre vi gerna önskat kunna utförligare bemöta detsamma. Men då ett sådant bemötande endast skulle blifva ett